

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

De offentliga samtalens Göteborg

Om folkbildningens nytta och universitetets potential

Elin Thomasson

Ebba Wahlbom

Nils Westman

Kultur och demokrati, masterprogram

Institutionen för kulturvetenskaper

Förord

Författarna till denna rapport gällande Göteborg Universitets uppgift och ansvar inför den så kallade tredje uppgiften heter Elin Thomasson, Ebba Wahlbom och Nils Westman. Vi är masterstudenter i Kultur och Demokrati vid institutionen för kulturvetenskaper. Vår utbildning lägger speciellt fokus på sambanden mellan kultur, samhälle och demokratiska processer. Som en del av vår utbildning har vi under åtta veckor praktiserat på tidskriften Ord&Bild, där vi arbetat med den här rapporten. Tidskriften är “en röst i samtiden, en plats för konst- kultur- och samhällsdebatt”¹ och utgör en plattform för offentliga samtal.

I början av 2017 meddelade ABF Göteborg att de lägger ned sin föreläsningsscen, som under många år fungerat som en offentlig plattform för folkbildning i Göteborg. Under många år har ABF, Arbetarnas bildningsförbund, fyllt en viktig roll att låta universitetets forskning och kunskap bli en del av ett offentligt samtal och få en folkbildande funktion. Den har länge varit en viktig plats för att synliggöra forskare och aktuell forskning vid Göteborgs Universitet. Som frekventa deltagare i offentliga samtal märkte vi av förändringen i det offentliga samtalets Göteborg.

Mot denna bakgrund menar vi att frågan om universitetets folkbildande roll återigen väcks. Den kunskap som produceras inom universitetet bör få en aktiv del av det offentliga samtalet, i ett möte med stadens invånare. Förutom att det skapar en synlighet för Göteborgs Universitet och dess forskning menar vi att det dessutom har en betydelse för att skapa en kulturell infrastruktur i staden, där universitetet både spelar en roll på plats men där mötet i staden och med dess invånare kan generera ny kunskap och nya forskningsfrågor. Det handlar inte om att Göteborgs Universitet ska ta över ABF:s verksamhet utan att ABF:s bortfall i de offentliga samtalens Göteborg tydliggör behovet av plattformar där universitetets forskning och kompetens tillgängliggörs för allmänheten.

Vi vill rikta ett varmt tack till våra informanter vid Kommunal Väst, Högsbo bibliotek, Frölunda kulturhus, Lundby bibliotek, Blå Stället, Folkets Hus Hammarkullen, Folkuniversitetet samt Göteborgs Universitets Kommunikationsenhet, för att ni generöst delade med er av ert arbete. Vi vill också tacka våra praktikvärdar Ann Ighe och Marit Kapla vid Ord&Bild för nya intryck och många givande samtal samt vår handledare Catharina Thörn för ett ovärderligt stöd.

---

¹ Ord & Bild. *Om Ord&Bild*. <http://www.tidskriftenordobild.se/om-ord-bild/> (hämtad 2017-10-20)

Förord	1
Del 1 – Inledning	2
1.1 Inledning	2
1.2 Syfte och frågeställningar	5
1.3 Bakgrund	5
1.3.1 Göteborgs Universitets nuvarande vision och arbete	6
1.3.2 Grundtviginstitutet	8
1.3.3 Centrum för Urbana Studier	8
1.3.4 Jonsereds Herrgård	9
1.3.5 Vetenskapsfestivalen	10
1.4 Material	10
1.4.1 Om vår intervjuguide	14
1.5 Reflexivitet	15
Del 2 – Resultat	17
2.1 Utdrag ur intervjuer	17
2.1.1 Att skapa utrymme	17
2.1.2 Lokal förankring	18
2.1.3 Folkbildning för bemäktigande	21
2.1.4 Samarbete med Göteborgs Universitet	24
2.1.5 Diskussion	27
Del 3 – Avslutande reflektioner	32
3.1 Vidare möjligheter	32
Källförteckning	36
Skriftliga Källor	36
Muntliga källor	37

Del 1 – Inledning

1.1 Inledning

Kunskap, kritiskt tänkande och reflexivitet är grundläggande för medborgerligt deltagande i demokratiska samhällen, för medborgarens förmåga att syna makten och därmed bidra till hållbar samhällsutveckling. Möjlighet till bildning gör så att människor kan erövra ett mer komplext språk som öppnar upp för mångfacetterade diskussioner om den egna och andras positioner i samhället. Vi ställer oss bakom devisen: Kunskap är makt. Det handlar om att ge människor motståndskraft gentemot genomsyrande maktstrukturer och ideologier i samhället. Högskolor och universitet utgör en central förmedlare av kunskap och kritiskt tänkande. Genom forskning säkerställs kunskapsutveckling och genom utbildning förmedlas kunskapen till studenter.

Enligt högskolelagen har universitet och högskolor även en tredje uppgift: att samverka med det omgivande samhället. Universitetet utgör idag en resurs för näringsliv och samhälle genom utbildning av arbetskraft och verksamhetsutvecklande samverkansprojekt. Vi menar att samverkan med det omgivande samhället har ytterligare aspekter. Genom sin bas av kritiskt tänkande och bredd av perspektiv kan ett universitet med tydliga kopplingar till civilsamhälle och bredare allmänhet bidra till att stärka det öppna samhällets grundstrukturer. Idag finns en mängd aktörer i staden som arbetar med folkbildning, tillgängliggörande av kunskap och kritiska perspektiv. Den här rapporten är skriven med syfte att undersöka möjligheterna för Göteborgs Universitet att öka sin samverkan med civilsamhälle och kulturliv i Göteborg.

Kunskap är inget som människan entydigt konsumerar. Vi menar att kunskap skapas i mötet mellan människor, och när olika perspektiv bryts och vägs mot varandra. Om kunskap betraktas som en konsumtionsvara framstår den som något som endast tillhandahålls av "kunskapsproducenter". Vi menar att en sådan syn bidrar till utanförskap, avsaknad av delaktighet och minskad egenmakt hos individen. Förhållningssättet skapar distans mellan kunskapsproducent och "kunskapskonsument". Om vi istället ser kunskap och bildning som en process som byggs genom utbyte av perspektiv återlämnas makten till individen. I Göteborg, en av Sveriges mest segregerade städer, ser vi detta som extra viktigt. För att höja den allmänna kunskapsnivån i samhället behöver Göteborgs Universitet vara en aktör som

motverkar ojämlikhet och tar ställning för allas lika möjligheter att, både språkligt och kunskapsmässigt, delta i det offentliga samtalet.

Eftersom Göteborgs Universitet är finansierat av skattepengar så bör det ingå i universitetets skyldigheter att vara transparent inför vad dessa skattemedel används till, göra kunskap lättillgängligt även för dem som kanske aldrig tänkt studera vid högskolan, samt bredda skaran från vilken nya studenter rekryteras. I vår mening ska Göteborgs Universitet inte bara tillgängliggöra kunskap och forskningsresurser till stadens medborgare som en samhällstjänst. Vi menar att det finns en distinkt skillnad i att synliggöra forskning genom öppen föreläsningsverksamhet och att använda forskning som ett sätt att främja bemäktigande av samhällsinvånare, och hoppas kunna belysa denna avgörande distinktion i följande rapport.

Bildningsbegreppet kan uppfattas och användas på olika sätt. Att se bildning endast som individens tillägnande av ett specifikt stoff, utan att ta hennes egen reflektion och tillägnande i beaktande, riskerar att leda till elitistiska och konserverande bildningsideal. Bildningen riskerar då att förvandlas till en kanon vilande på vissa värderingar.² Således kan bildning fungera exkluderande och bidra till samhällsskiktning. Om folkbildning förankras lokalt och undviker förstrande bildningsideal kan de istället motverka stratifiering mellan “bildade” och “obildade” människor.³

Det vi precis har skrivit är dock givetvis ingenting nytt. Göteborgs Universitet har i perioder arbetat aktivt med folkbildning (några av vilka vi beskriver mer utförligt nedan). Ett av dessa, Grundtviginstitutet, skrev exempelvis så här i sin verksamhetsberättelse: “Var och en skall kunna tänka självständigt, behärska kritiska perspektiv och på så sätt utveckla sig som politisk varelse i ett demokratiskt samhälle. Varje medborgare måste naturligtvis inhämta visst stoff för att finna sin plats i samhället, men träningen i medborgarskap i ett demokratiskt samhälle innefattar också att kritiskt granska makten”.⁴ De tankegångar som vi presenterar är alltså inte nya men däremot ständigt aktuella. I dagsläget ser vi att Göteborgs Universitet på många sätt arbetar med den tredje uppgiften (och vissa av dessa sätt presenteras nedan). I den intervju vi genomfört med Folkuniversitetet formulerar sig vår informant som följer gällande folkbildningens värde:

---

² Mark, Eva. *Livslångt lärande ur bildningsperspektiv som strategi för högskolan Grundtviginstitutet vid Göteborgs universitet rapport nr 7*.

³ Bjurström, Erling & Harding, Tobias (red.), *Bildning och demokrati: nya vägar i det svenska folkbildningslandskapet*, Carlsson, Stockholm, 2013.

⁴ Grundtviginstitutet. *Mötesplats för bildning - Grundtviginstitutets verksamhetsberättelse 2008–2010*, 17.

Det folkbildningsarbete, grundat i ett vetenskapligt förhållningssätt, som universiteten och Folkuniversitetets (sic.) ägnar sig åt är kanske viktigare än någonsin. Fler behöver få tillgång till tillförlitlig kunskap för att ha möjlighet att förstå, granska, värdera och ta ställning till olika påståenden som cirkulerar i samhället. Genom att ta del av våra föredrag erbjuds allmänheten bättre möjlighet att ta ställning till illa underbyggda påståenden. Detta är extra viktigt i en tid som präglas av faktaresistens, desinformation och filterbubblor.⁵

Detta citat ställer vi oss helt bakom. Vi vill uppmana universitetet att tillgängliggöra sina kunskapsresurser genom bredare samarbeten och ta ställning för att stärka demokratin, att tydligt ta ställning för att folkbildning är viktigt, genom att föra in det i sina handlingsplaner samt genom att avsätta pengar, tid och arbetskraft till detta.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna rapport är för det första att undersöka hur lokala aktörer för offentliga samtal och/eller utåtriktad verksamhet tänker kring sin verksamhet, hur de sköter den samt hur de når ut. Nästa steg är att undersöka hur Göteborgs Universitet skulle kunna samverka med dessa aktörer i syfte att stärka universitetets arbete med den tredje uppgiften. Detta ska också förhoppningsvis ge en klarare bild över vilka möjligheter och resurser det finns tillgängligt för universitetet att utnyttja i staden.

De frågeställningar vi har med oss genom denna rapport är således:

- Vilken funktion kan folkbildningsverksamhet fylla i dagens samhälle och hur kan arbetet med denna utformas?
- Hur ser samverkan ut idag mellan Göteborgs Universitet och folkbildande verksamheter i Göteborg?
- Hur kan Göteborgs Universitet utveckla samverkan med befintliga strukturer för folkbildning i Göteborg, för att förstärka arbetet med den tredje uppgiften?

Vi ansåg det viktigt att få en inblick i hur lokala aktörer som arbetar med folkbildning faktiskt arbetar. Vad säger deras erfarenheter av vad som fungerar och inte? Vad har de för perspektiv

---

⁵ Åhs, Andreas. Kommunikatör Folkuniversitetet. Mailkorrespondens 2017-10-20.

på folkbildning och på deras skyldigheter inför Göteborgs invånare? Det vill säga, vilka förutsättningar för samarbete med dessa aktörer finns?

1.3 Bakgrund

I högskolelagens inledande bestämmelser beskrivs vad som brukar omnämnas som högskolornas “tredje uppgift”:

I högskolornas uppgift ska det ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta.⁶

Vidare i tredje kapitlet, gällande professorer och andra lärare:

1 § I en lärares arbetsuppgifter får det ingå att ha hand om utbildning eller forskning samt administrativt arbete. Till en lärares uppgifter hör också att följa utvecklingen inom det egna ämnesområdet och den samhällsutveckling i övrigt som har betydelse för lärarens arbete vid högskolan.⁷

Göteborgs Universitet arbetar kontinuerligt med att utveckla plattformar för samverkan. Nedan redogör vi för Göteborgs universitets visioner och styrningsdokument samt de satsningar vi ansett vara relevanta att redogöra för i relation till vår studie.

1.3.1 Göteborgs Universitets nuvarande vision och arbete

I Göteborgs Universitets Vision 2020⁸ beskrivs vilka värderingar och riktlinjer som ska ligga till grund för universitetets verksamhet. Verksamheten beskrivs skapa förutsättningar för givande möten mellan skilda kunskapsvärldar och vetenskapssyner, i linje med universitetets starka samhällsengagemang. Under rubriken “Bildning och livslångt lärande” beskrivs hur universitetet har ett ansvar för samhällelig kunskapsutveckling:

I vårt ansvar för samhällets utbildning ligger att fördjupa och utveckla kunskap. Det innebär också en aktiv roll när det gäller bildning, fri kunskapsutveckling och livslångt lärande.

Därför ska vi:

- aktivt stödja bildningsperspektiv i våra utbildningar

---

⁶ Lag 1992:1434. *Högskolelag*.

⁷ Lag 1992:1434. *Högskolelag*.

⁸ Göteborgs Universitet. *Vision2020, Uppdaterad Version 2016*.

- lyfta fram universitetets roll för kunskapsbildningen i samhället och det livslånga lärandet
- erbjuda uppdragsutbildningar samt genomföra vidareutbildning för olika yrkeskategorier.⁹

Metoderna för att uppnå denna vision är att använda alumner i syfte att förstärka kontakten med arbetslivet, utveckla inslag knutna till arbetslivet i utbildningen samt verka för att kunna erbjuda intresserade studenter mentorer från arbetslivet och öka antalet adjungerade lärare. Folkbildningsverksamhetens roll i stärkande av kunskapsbildning och livslångt lärande omnämns inte. Vi menar att speciellt den andra punkten i listan ovan styrker behovet av Göteborgs Universitets samverkan med folkbildnings- och kulturverksamheter i staden.

I *Policy för nyttiggörande av Göteborgs universitets immateriella rättigheter* beskrivs Göteborgs Universitets ansvar att både sprida kunskap och delta i det offentliga samtalet. Att tillvarata erfarenhet och kunskap från andra delar av samhället utgör en grundprincip för universitetets verksamhet. Göteborgs Universitet uttalar en vilja om att vara en viktig aktör i samhällsutvecklingen: “Erhållen kunskap kommer därmed samhället tillgodo samtidigt som tillämpningen ger värdefull återkoppling till pågående forskning, utbildning och kunskapsuppbyggnad inom universitetet”.¹⁰

Idag behandlas den tredje uppgiften på Göteborgs Universitet som en integrerad del av utbildning och forskning. Fakulteterna har stor frihet att själva tolka universitetets visionsdokument och integrera det i sina verksamhetsplaner.¹¹ I humanistiska fakultetens verksamhetsplan för 2017-2019 beskrivs prioriteringen “öka vår samverkan utåt och samarbete inåt” som den prioritering som kan sägas ligga närmast i anslutning till den tredje uppgiften. I verksamhetsplanen för år 2017 beskrivs tillvägagångssättet “konsolidera och utveckla vår medverkan i centrumbildningar och nätverk samt undersöka intresse och behov av eventuellt ytterligare strategiska satsningar på nätverk/centrumbildningar”.¹² I Universitetets övergripande handlings- verksamhetsplan beskrivs liknande prioriteringar och mål för samverkan. Universitetet ska under 2017-2019 öka samarbete och samverkan såväl över fakultetsgränser som med det omgivande samhället. För att uppnå målet ska tvärande samarbete och nyttiggörande av forskning uppmuntras och stödjas. Verksamhetsplanen anger att befintlig samverkan och goda exempel ska synliggöras.¹³

---

⁹ Ibid.

¹⁰ Göteborgs Universitet. *Policy för nyttiggörande av Göteborgs universitets immateriella rättigheter*.

¹¹ Ludde Edgren, PhD. Head of Grants and Innovation Office, Deputy Head of Academic Support. Mailkorrespondens 2017-09-20.

¹² Humanistiska fakulteten. *Handlingsplan 2017 – 2019 och verksamhetsplan 2017* s. 2.

¹³ Universitetsledningen. *Handlingsplan 2017 – 2019 och verksamhetsplan 2017*.

Göteborgs Universitet har alltså en formulerad vision gällande utåtriktad verksamhet men inga konkreta handlingsplaner som kopplar universitetets ansvar för samhällelig kunskapsutveckling till konkret implementering. Universitetets utåtriktade verksamhet lägger idag främst fokus vid forskningskommunikation. Detta sker genom offentliga föreläsningar arrangerade av institutioner och fakulteter samt genom universitetets kommunikationsavdelning som samordnar större satsningar såsom Åttonde mars, Vetenskapsfestivalen, Almedalsveckan, Westpride, Bokmässan och ForskarFredag. Kopplingen mellan spridning av kunskap och uppfyllande av högskolelagens mål att forskningsresultat tillkomna vid högskolan ska komma till nytta är till synes oartikulerad. Hur den värdefulla återkopplingen till pågående forskning, utbildning och kunskapsuppbyggnad som beskrivs i *Policy för nyttiggörande av Göteborgs universitets immateriella rättigheter* ska ske uttrycks inte i verksamhets- och handlingsplaner. Det finns inte heller tydligt utskrivna riktlinjer att universitetets utåtriktade verksamhet ska bidra till ett bemäktigande av samhällsinvånaren. Som vi berört tidigare skulle vi gärna se att universitetet explicit ställer sig bakom att arbeta med ett sådant bemäktigande.

1.3.2 Grundtviginstitutet

Under 1997-2014 drev Göteborgs Universitet Grundtviginstitutet, mot bakgrund av Göteborgs Universitets vision om ett fritt och demokratiskt lärande. En huvuduppgift var att inom Göteborgs Universitet lyfta fram och driva frågan om universitetets ansvar för akademisk bildning och folkbildning. Tanken var att bygga broar mellan universitetet och omvärlden genom att verka för bildning och folkbildning i ljuset av en bred syn på kunskap. Att stödja bildningsperspektivet i universitetets undervisning, utbildningsplanering och i rekryteringen av studenter ansågs särskilt viktigt. Genom både internt arbete och i samverkan med andra organisationer bedrevs verksamheten genom seminarier och projekt. Målet var en dynamisk mötesplats för olika kunskapsorganisationer med intresse av bildningsfrågor.¹⁴

När Grundtviginstitutet grundades 1997 var det placerat centralt, vid rektorsämbetet. Efter att sedan under några år varit placerat vid Avdelningen för information och omvärldskontakter, där många nya kontakter knöts med det omgivande samhället, beslöt man år 2002 att placera institutet vid Avdelningen för personal och organisationsutveckling. År 2014 lades institutet

---

¹⁴ Grundtviginstitutet. *Mötesplats för bildning - Grundtviginstitutets verksamhetsberättelse 2008–2010*. s. 8.

ned. Idag finns dokumentationen om Grundtviginsitutet under rubriken "samverkan" på hemsidan för Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande.

1.3.3 Centrum för Urbana Studier

Mellan år 2010 och 2016 bedrev Göteborgs Universitet och Chalmers tillsammans projektet Centrum för Urbana Studier. Det var strategiskt placerat i stadsdelen Hammarkullen och var ett samarbete mellan många olika aktörer och vetenskapliga discipliner. I informationsbladet *Vad är urbana studier?*¹⁵ beskrivs ambitionerna med projektet. En av de viktigaste målsättningarna med Centrum för Urbana Studier var mötet mellan olika grupper av människor, mellan universitets-, yrkesverksamma och boende i Angered, mellan Göteborgs Universitet och Chalmers, innerstaden och Angered, samt mellan olika vetenskapliga discipliner. Den tredje uppgiften var en vital del i projektet:

Denna verksamhetsprofil för Centrum för Urbana Studier Hammarkullen innebär således att centret, med intresserade forskare, lärare och studenter som motor, är organiserat på ett sätt som underlättar för transdisciplinär samverkan mellan forskning, utbildning och tredje uppgiften. Vilka forskningsproblemområden som kommer att utvecklas med bas helt eller delvis på centret beror alltså på vilka forskare som ser fördel i en aktiv koppling till centret. Detsamma gäller vilka utbildningar som kommer att bedrivas och utvecklas med centret som bas. Vilka tredje uppgiften-aktiviteter som kommer att ske i anslutning till centret är på samma sätt beroende av de lokala och kommunala praktikernas intresse för att knyta vissa delar av sin verksamhet till centrat.¹⁶

Utöver detta ville Centrum för urbana studier bidra till en miljö där grupper av människor som vanligtvis inte träffas kunde ha givande möten. Ambitionen var att hitta nya sätt att låta boende och yrkesverksamma i Angered interagera med universitetet samt ta vara på deras erfarenheter och perspektiv så att universitetets forskning kunde berikas. Samtidigt ville centret visa högskoleutbildning som ett reellt alternativ för invånare i Angered. Genom att kontinuerligt problematisera relationen mellan plats, identitet och lärande samt genom att ha ett fokus på ojämlika strukturer i samhället var förhoppningen att centret kunde bidra till ett främjande av demokratiska processer samt öka möjligheterna för stadens invånare att hävda ett jämlikt medborgarskap.¹⁷

---

¹⁵ Chalmers tekniska högskola & Göteborgs Universitet. *Vad är centrum för urbana studier Hammarkullen?*

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

1.3.4 Jonsereds Herrgård

Bland universitetets bildningssatsningar bör även föreläsningverksamheten på Jonsereds Herrgård omnämnas. Verksamheten startade 2004 med syfte att “skapa ett samtalsforum där företrädare för skilda vetenskapsområden och praktiker möts kring angelägna samhällsfrågor och därmed delar varandras kompetens i ett gemensamt tankearbete”. Verksamheten drivs av en styrgrupp som tillsatts på initiativ av rektor. Kärnan i verksamheten består av seminarier där forskare möter representanter för olika kunskapsområden. Syftet är samverka för att bygga gemensam kompetens med andra samhällsorganisationer. På så sätt menar man att resultatet från seminarierna kommer allmänheten till del.¹⁸ Till seminarierna bjuds politiker, tjänstepersoner, forskare och opinionsbildare in för att utbyta perspektiv och berika varandras kunskapsbilder. Seminarierna tar oftast plats på dagtid på Jonsereds Herrgård. För att öppna upp samtalen för fler arrangeras ibland även öppna seminarier på kvällstid, där inbjudna forskare och andra seminariedeltagare får möta allmänheten. Verksamheten drivs i samarbete med Folkuniversitetet.¹⁹ Hur verksamheten i övrigt kommer allmänheten till del definieras inte vidare.

Vid Jonsereds Herrgård finns det även möjlighet att genom vistelsestipendium utnyttja de arbetslägenheter som finns i angränsande Villa Martinsson. De kan nyttjas av forskare, författare, konstnärer eller journalister. I galleriet på herrgården visas också konstutställningar och man arrangerar även konserter i samarbete med Högskolan för scen och musik.²⁰

1.3.5 Vetenskapsfestivalen

Vetenskapsfestivalen är en festival som anordnas en gång om året och som består av gratis evenemang. Tanken är att på ett lättillgängligt sätt nå ut med forskning till allmänheten, så att ett intresse för vetenskap kan väckas. Festivalen syftar även till att vara en mötesplats för skola, allmänhet, forskarsamhälle och näringsliv.²¹ Vetenskapsfestivalen beskriver sig självt som ett av Europas ledande populärvetenskapliga evenemang och arbetade under 2017 utifrån temat *Tillit*.²² Huvudmän för festivalen är Göteborgs Universitet, Chalmers tekniska högskola, Vetenskapsrådet, Näringslivsgruppen Göteborg & Co, Riksbankens jubileumsfond och

---

¹⁸ Brändström, Dan, Kronman, Gunvor & Karlsson, David. *Kunskapens boning - En utvärdering av verksamheten vid Jonsereds herrgård 2004-2014*. 2014

¹⁹ Franck, Anders. Programchef Jonsereds Herrgård, Samtal 2017-09-25

²⁰ Franck, Anders. *Jonsereds Herrgård 2016*. Göteborgs Universitet 2016.

²¹ Vetenskapsfestivalen. *Om vetenskapsfestivalen*. <http://vetenskapsfestivalen.se/om-festivalen/> (hämtad 2017-10-17)

²² Vetenskapsfestivalen: *För alla*. <http://vetenskapsfestivalen.se/for-alla/> (hämtad 2017-10-17)

Vinnova. De beräknar att de tar emot ungefär 70 000 besök varje år och programmet innehåller allt från podcast-inspelningar till föreläsningar, workshops och utställningar på mer än 30 olika ställen runt om i Göteborgs stad.²³ Som tidigare nämnts samordnar även kommunikationsavdelningen på universitetet de större populärvetenskapliga satsningarna Åttonde mars, Almedalsveckan, Westpride, Bokmässan och ForskarFredag.

1.4 Material

Vi har intervjuat olika aktörer i Göteborgs stad som på ett eller annat sätt ägnar sig åt offentliga samtal. Bland de intervjuade finns representanter från folkbildande institutioner (studieförbund), kommunala kulturinstitutioner (kulturhus och bibliotek) samt Göteborgs Universitets kommunikationsavdelning. Vi ville även bredda vårt perspektiv med kanske lite mer oväntade förslag. Därför tog vi kontakt med en fackförening, Kommunal Väst. Kopplingen mellan fackförening och folkbildning är inte svår att göra. Fackföreningar har en lång tradition av att utbilda arbetare i vilka rättigheter de har gentemot sina arbetsköpare samt av att arbeta för att stärka arbetares position i samhället.

Här tycker vi det kan vara fruktsamt att skilja på två olika typer av folkbildning, båda relevanta för universitetet att ägna sig åt. Å ena sidan den typen av folkbildning som skapar arbetsföra subjekt genom språkutbildningar, genom att öppna upp dörrar till högre utbildning eller genom att arbeta för breddad rekrytering på andra sätt. Å andra sidan folkbildning med ett mer abstrakt egenvärde, den folkbildning som bygger upp en motståndskraftig och politiskt engagerad medborgare som tillskansar sig ett språk som kan användas för att formulera ett motstånd mot förtryck och för att främja egna intressen. Med det senare perspektivet i åtanke kan samverkan mellan universitetet och fackförening bli väldigt givande. För att bredda vår orientering i ämnet har vi även träffat företrädare för Jonsnereds Herrgård och Grundtviginstitutet. De två senare samtalen har inte utgjort material till vår undersökning, utan har använts för att teckna en bakgrundsförståelse till vår undersökning. Varje intervju varade mellan en halvtimme och två timmar.

Vi har intervjuat två kulturhus i Göteborg. Frölunda Kulturhus, i Västra Frölunda, är en kulturverksamhet med en eklektisk blandning av aktörer. Där finns simhall, tandläkare, bibliotek, sporthallar, hälsotek och kulturhuset. Sex kulturproducenter arbetar där, med olika

---

²³ Vetenskapsfestivalen. *Programmet*.

http://vetenskapsfestivalen.se/wp-content/uploads/2017/09/Vetenskapsfestivalen_low.pdf (hämtad 2017-10-17)

ansvarsområden: utställning, teater, barn/dockteater och animation, skapande och musik. Under året är de flesta evenemang som sker på kulturhuset fristående från varandra, det vill säga de arrangeras inte utifrån ett gemensamt tema. Under höstterminen vissa år går dock kulturproducenterna samman och planerar höstens arrangemang med utgångspunkt i en och samma idé. Frölunda Kulturhus är ett resursnämndsuppdrag, vilket innebär att de får sin budget och målstyrning från kommunfullmäktige. De har på det stora hela mycket fria händer att utveckla sin egen verksamhet men har vissa mål som de behöver arbeta för, däribland att kultur ska vara tillgänglig för alla.²⁴

Intervjun utförd med verksamhetsledaren för Samhällsprogrammet på Kulturhuset Blå Stället i Angered syftade i synnerhet till att undersöka hur de arbetat och arbetar i nära kontakt med lokalsamhället. Blå Stället har en omfattande verksamhet som sträcker sig över många kulturformer, såsom dans, film, bildkonst och teater, men vi har valt att fokusera på deras samhällsprogram, under vilket de flesta av de konkreta folkbildande arrangemangen utförs. Ett axplock från programmet ger till exempel ett quiz om samisk historia, panelsamtal om erfarenheter som flykting och asylsökande, samt filosofiska diskussioner med inriktning mot deltagande. Av intresse är också att det är i samhällsprogrammets regi en stor del av kontakten som syftar till brukarinflytande sker; i huvudsak då kommunikationen med föreningen Blå Ställets Vänner, som fungerar som en länk mellan institutionen och civilsamhället.²⁵

Högsbo bibliotek ligger vid Axel Dahlströms Torg i Högsbo. Biblioteket finns i Axelhuset som utöver biblioteket även huserar andra verksamheter. Vi intervjuade två bibliotekarier som arbetar med vuxenverksamhet, utöver dessa två finns fyra bibliotekarier som arbetar med barnaktiviteter. Biblioteket arbetar med att bredda vad det innebär att läsa och ägna sig åt litteratur. Generellt sett går verksamheten ut på att anordna författarsamtal, bokcirklar, poesi-cirklar, kurser med mera samt ett stort antal aktiviteter för barn. 2016 blev biblioteket belönade med priset "Författarnas bästa bibliotek" av Kultur i Väst och Författarcentrum Väst för sitt litterära program.²⁶

---

²⁴ Andersson, Britta & Nyman, Per. Producenter vid Frölunda Kulturhus. Intervju i Frölunda, Göteborg. 2017-09-21.

²⁵ Frisk, Annifrid. producent för samhällsprogram, Kulturhuset Blå Stället. Intervju i Angered, Göteborg. 2017-10-03.

²⁶ Ekström-Frisk, Eleonor. *Högsbo bibliotek skär ner på prisade program*. Göteborgs Posten Publicerad 2017-03-30.

Kommunal Väst är en fackförening vilken som namnet röjer vänder sig till kommunala arbetare. De huvudsakliga målen för Kommunal Västs verksamhet är: 1. Vi är fler medlemmar än vid föregående årsskifte. 2. Kommunal förbättrar löner och arbetsvillkor samt är ett bra stöd i jobbet och i yrkesutvecklingen genom ett arbetsplatsnära fackligt arbete med aktiva medlemmar. 3. Kommunal är en proffsig, handlingskraftig och närvarande fackförening som ger bra service. 4. Kommunal uppfattas som en organisation med ett stort förtroende. De arbetar på olika sätt för att stärka och stötta arbetare vad gäller de rättigheter en har på sin arbetsplats, exempelvis i termer av raster, lokaler, arbetsmiljö och lön. Deras verksamhet består också av en rekryterande del, det vill säga att på olika sätt nå kommunala arbetare som i dagsläget inte är medlemmar i facket men i en betydande del även i utbildande. Det rör sig bland annat om utbildningar för medlemmar och förtroendevalda, fackliga arbetsplatsombud, som kan arrangeras både tvärfackligt i samarbete med andra fackföreningar och bara via Kommunal Väst, samt om engagemang som läsande-projektet som har start 2018. Ursprunget till detta projekt kom sig av att man märkt en trend hos LO-kollektivet att läsandet sjunker och för att motverka detta kommer Kommunal starta bokcirklar där böcker också delas ut gratis samtidigt.²⁷

Folkuniversitetet är ett nationellt verksamt studieförbund som består av fem fristående stiftelser med säte i Lund, Göteborg, Stockholm, Uppsala och Umeå. Folkuniversitetet drivs i stiftelseform, utan vinstintresse och är ett partipolitiskt obundet studieförbund, utan religiösa och fackliga intressen. För de delar av verksamheten som utgör folkbildningsarbete uppstår Folkuniversitetet statsbidrag. I förbundets styrelser sitter representanter från universiteten, studentkårerna och Folkuniversitetsföreningen. Folkuniversitetet har tre verksamhetsområden: folkbildning, skola och uppdragsverksamhet. Vi har intervjuat en kommunikatör vid Folkuniversitetet Väst, som arbetar med intern och extern kommunikation samt forskningskommunikation. I arbetet med forskningskommunikation sker bedrivs samarbete med Göteborgs Universitet, i arrangemang av offentliga samtal och föreläsningverksamhet. Här läggs stort fokus vid synliggörande av forskning. Förbundets föreläsningverksamhet finansieras genom en intern fond samt samarbeten med universitet, högskolor och andra aktörer. Ett växande intresse för Folkuniversitetet som samarbetspart har märkts från universitetets sida de senaste åren. Utmaningar för verksamheten är att bredda målgruppen från den äldre åldersgrupp som ofta är besökare idag samt att nå ut i hela staden och regionen.

28

---

²⁷ Dahlqvist, Lena. Studieorganisatör vid Kommunal Väst. Intervju i Gårda, Göteborg. 2017-10-06.

²⁸ Åhs, Andreas. Kommunikatör Folkuniversitetet. Intervju i Göteborg. 2017-09-22.

För att skissera en bild av Göteborgs Universitets arbete med att tillgängliggöra sina kunskapsresurser har vi intervjuat en anställd på universitetets kommunikationsenhet. Här ligger fokus på öppna evenemang: Åttonde mars, Vetenskapsfestivalen, Almedalsveckan, Westpride, Bokmässan och ForskarFredag. Tanken är att i samverkan med det omgivande samhället nå ut med forskning i enlighet med högskoleförordningen så att forskning kommer samhället till del. Svårigheter som uppstått i arbetet har varit försök till bredare satsningar för att nå nya målgrupper. Bristande kommunikation och tid för att arbeta fram koncept har gjort det svårt att nå ut. Där uppstår även utmaningen att stärka tryggheten hos forskare för att medverka i nya sammanhang. De primära samarbetsparterna är Västra Götalandsregionen, Göteborgs Stad, Västsvenska handelskammaren, högskolorna i regionen, Chalmers tekniska högskola, Genussekretariatet, Folkuniversitetet och universitetets egna institutioner och fakulteter.²⁹

Vid Lundby bibliotek har vi intervjuat två bibliotekarier som arbetar med programverksamhet, visningar, tillgänglighet och externa samarbeten. I intervjun framkommer bibliotekets samarbete med studieförbundet ABF som viktigt för genomförande av programverksamhet och genomförande av densamma. Bibliotekets roll som icke-kommersiell mötesplats och resurs för livslångt lärande, yttrandefrihet och demokrati är teman som informanterna lägger vikt vid. Biblioteket som en plats att inkludera invånare och öka människors förutsättningar till deltagande i samhället understryks. Ett exempel är ett samarbete med en bank för att tillgängliggöra kunskaper om digitala banktjänster, då många invånare använder bibliotekets datorer. Gällande samarbete med Göteborgs Universitet verkar nyttan för invånare inte framstå som självklar. Samarbete med universitetet har bedrivits tidigare, men har kommit att bli en resursfråga. Enskilda forskare har ibland hyrts in till enskilda föreläsningar, men man anser sig inte bedriva verksamhet som berör "det tredje uppdraget".³⁰

En intervju med verksamhetsledaren på Folkets Hus Hammarkullen utfördes, med fokus på etablissemangets nära anknytning med det omfattande föreningslivet i lokalområdet, med tidigare samarbeten med Göteborgs Universitet, via Centrum för Urbana Studier, samt

---

²⁹ Hultén, Jenny. Kommunikatör på Göteborgs Universitets kommunikationsenhet. Intervju på kommunikationsenheten i Linnéstaden, Göteborg. 2017-10-06.

³⁰ Rundqvist, Agneta & Hallberg, Viveka. Bibliotekarier vid Lundby bibliotek. Intervju på Lundby bibliotek i Kvillebäcken, Göteborg. 2017-10-04.

studieförbundet ABF i åtanke. Folkets Hus Hammarkullens verksamhet består bland annat av föreläsningar, som tidigare arrangerade i samarbete med ABF men nu endast delfinansieras av studieförbundet, tillsammans med andra aktörer i området såsom Folkhögskolan i Angered samt olika föreningar. Utöver detta hyrs lokaler ut som brukas av föreningslivet, och en del utbildningsverksamhet i egen regi sker; bland annat riktat mot barn och unga i området. Folkets Hus fungerar också som en slags knutpunkt och mötesplats: de arbetar med att kartlägga vilka föreningsaktiviteter som pågår i området och vilka möjligheter det finns för samverkan, samt att öppna upp eventuella arrangemang av allmänt intresse för en bredare publik.³¹

1.4.1 Om vår intervjuguide

Vid funderingar kring de frågor vi var intresserade av att ställa våra informanter kristalliserades snart en rad teman som vi upplevde relevanta för rapporten. Det rörde sig dels kring generella frågor om verksamheten, om hur den styrs och genomförs, och vidare teman gällande: Publikdeltagande, exempelvis huruvida detta är prioriterat och i så fall hur en på bästa sätt får publik att delta. Stadsdelen, upplever informanterna ett behov från invånarnas sida att få information om och diskutera stadsdelen de lever i? Arbetar verksamheterna på något sätt med stadsdelen i fokus? Samarbetspartners, har de sådana? Hur ser samarbeten ut typiskt sett? Har de önskemål om andra samarbetspartners? Folkbildning, är folkbildning som koncept viktigt i deras verksamhet? Hur arbetar de med det i så fall? Vad ser de för värde i att arbeta med folkbildning och vad innebär folkbildning för dem? Relationen med Göteborgs Universitet, har de i dagsläget samarbeten med Göteborgs Universitet? Hur ser de dessa samarbeten i så fall ut? Om inte, varför inte? Är det något de önskar mer av?

1.5 Reflexivitet

En av intervjuerna genomfördes med kulturproducenterna för utställning vid Frölunda Kulturhus, Britta Andersson och Per Nyman. Den som höll i intervjun, Ebba Wahlbom, hade i skrivande stund då arbetat som vikarierande kulturassistent sedan 2014 och kände således Andersson och Nyman sedan innan. Vi reflekterade över huruvida detta skulle leda till några negativa konsekvenser. Exempelvis funderade vi på om det skulle antas att Ebba redan kände till deras verksamhet så pass väl att det inte skulle finnas ett behov att beskriva den på det sätt som var behövligt för vår rapport. Det kan dock även vara en fördel att vara insatt i en

---

³¹ Torquato Lidén, Lena. Verksamhetsledare, Folkets Hus Hammarkullen. Intervju i Hammarkullen, Göteborg. 2017-10-04.

verksamhet en studerar, då en därmed kan se och belysa aspekter en utomstående inte skulle lägga märke till. I slutändan bestämde vi oss för att Ebba trots allt skulle genomföra intervjun, med en beredskap för att ställa förtydligande frågor ifall detta skulle vara nödvändigt.

Vi vill också ta upp ett hållrum som vi upplever finns i vårt material. Vi hade planer för att intervjua en eller flera folkhögskolor till denna rapport. Kopplingen mellan dessa institutioner och folkbildning är väldigt stark och vill Göteborgs Universitet utveckla sitt arbete med folkbildning besitter folkhögskolorna just sådan erfarenhet och kunskap som skulle vara ovärderlig för universitetet. Vi hade kontakt med olika folkhögskolor runt om i staden men lyckades inte planera in en intervju som skulle passa in i de tidsramar vi hade för rapporten. Med tanke på att vi hade åtta andra intervjuer, och gott om material, bestämde vi oss för att inte göra en intervju med en folkhögskola utan istället fokusera på det material vi redan hade samlat in.

Del 2 – Resultat

2.1 Utdrag ur intervjuer

Nedan presenteras utdrag ur de intervjuer som utgör rapportens resultat. De har strukturerats utifrån följande teman: Att skapa utrymme, lokal förankring, folkbildning för bemäktigande och samarbete med Göteborgs Universitet.

2.1.1 Att skapa utrymme

För att fördjupa oss i frågor kring samverkan med omgivande samhället ville vi undersöka informanternas eget arbete med samverkan och engagemang i frågor gällande att skapa utrymme i sin verksamhet för invånarens deltagande.

Samtliga informanter nämner vikten av att upplevas som tillgänglig och att få ut information om sin verksamhet. Man vill förmedla vilka möjligheter för invånare som finns inom verksamheten. Informanterna från Lundby Bibliotek talar om värdet av biblioteket som en plats för samhällsinformation, men även möjligheten för människor att reagera på den. De beskriver motivationen bakom sin strävan på följande sätt:

...det här med bildning och demokrati och så, det är ju så oerhört viktigt. För att det känns ju också som idag inte minst, att klyftorna ökar väldigt mycket. De som kan jättemycket och som är väldigt bra på att ta del av information på olika sätt och de som inte har lika stor möjlighet eller litegrann nästan står utanför. Så att det känns väldigt, väldigt viktigt att kunna nå ut och att, både att de kommer på en intressant föreläsning men också att de som, som du (Informant 2) säger kommer hit till biblioteket och upptäcker alla olika saker som man kan ta del av på biblioteket. Det är ju väldigt mycket, just för att man sedan i förlängningen ska känna sig mer inkluderad i samhället och kunna göra sin röst hörd.³²

Hos Lundby bibliotek understryks även det faktum att biblioteket inte är en "kunskapsproducent", utan ska istället främja besökarens egna kunskapsbyggande genom att tillhandahålla material.³³ Även flera av informanterna understryker värdet av det icke-kommersiella. Frågan tas upp av Frölunda kulturhus, Högsbo bibliotek, Folkuniversitetet och Lundby bibliotek, där alla eftersträvar att hålla inträden för evenemang antingen gratis

---

³² Rundqvist, Agneta & Hallberg, Viveka. Bibliotekarier vid Lundby bibliotek. Intervju på Lundby bibliotek i Kvillebäcken, Göteborg. 2017-10-04.

³³ Ibid.

eller så låga som möjligt. Det anses vara en tillgänglighetsfråga att platsen inte associeras med kostnader för besökare.

Bland informanterna finns stor medvetenhet gällande att bedriva verksamhet som är aktuell och efterfrågad av invånare. Flera tillvägagångssätt beskrivs för att uppnå detta. Kommunal Väst ger exempel på att använda sig av skönlitteratur som ett sätt att vara tillgängliga och främja läsande bland sina medlemmar.³⁴ Flera av informanterna, såsom Folkets Hus Hammarkullen och Frölunda kulturhus, talar om att engagera personer som syns medialt som ett sätt att skapa intresse och sänka trösklar till verksamheten.³⁵ En annan metod, som framförallt Kulturhuset Blå Stället, Högsbo bibliotek och Folkets hus Hammarkullen beskriver, är att representanter från den grupp som engageras av frågan själva får arrangera program.³⁶

Från Folkets Hus Hammarkullen ges ett konkret exempel på hur Göteborgs Universitets närvaro har gett positiva effekter, i bemärkelse att nå ut. Enligt informanten gjorde socionomutbildningens interaktion med Folkhögskolan i Angered, via Centrum för Urbana Studier, att elever därifrån visade intresse för Göteborgs Universitet och för att bli socionomer i sitt framtida arbetsliv. Om vidgat deltagande och breddad rekrytering är eller har varit ett mål för Göteborgs Universitet tycks det som att Centrum för Urbana Studier lyckades med det.

2.1.2 Lokal förankring

Flera av informanterna talar om vikten att vara närvarande lokalt, att tala med människor ansikte mot ansikte och skapa relationer med sina besökare. Deras kollektiva erfarenhet säger att personliga möten och relationer är ett bra sätt för verksamheter att nå ut. Genom personliga möten byggs kunskap om vad som är relevant för invånare, samtidigt som invånare får möjlighet att genom representanter bygga förtroende för den aktuella verksamheten. I

---

³⁴ Dahlqvist, Lena. Studieorganisatör vid Kommunal Väst. Intervju i Gårda, Göteborg. 2017-10-06

³⁵ Intervjuer med Frölunda Kulturhus och Folkets hus Hammarkullen:

Andersson, Britta & Nyman, Per. Producenter vid Frölunda Kulturhus. Intervju i Frölunda, Göteborg.

2017-09-21. Torquato Lidén, Lena. Verksamhetsledare, Folkets Hus Hammarkullen. Intervju i Hammarkullen, Göteborg. 2017-10-04

³⁶ Intervjuer med Kulturhuset Blå Stället, Högsbo bibliotek och Folkets hus Hammarkullen:

Frisk, Annifrid. producent för samhällsprogram, Kulturhuset Blå Stället. Intervju i Angered, Göteborg. 2017-10-03.

Beijer, Per & Ripa, Britta. Bibliotekarier vid Högsbo bibliotek. Intervju på Högsbo bibliotek, i Högsbo, Göteborg. 2017-09-25.

Torquato Lidén, Lena. Verksamhetsledare, Folkets Hus Hammarkullen. Intervju i Hammarkullen, Göteborg. 2017-10-04.

intervjun med Kommunal Väst beskriver informanten värdet av de relationer som finns hos de förtroendevalda i organisationen, och den resurs deras engagemang utgör för att rekrytera bredare:

...det är också så att medlemmar som gått medlemsutbildning, de blir de bästa ambassadörerna. För de kan säga "det var skitkul! Vi lärde oss massa saker och vi hade ingen aning om det här"³⁷

Genom de förtroendevaldas relationer till och kunskaper om sina arbetskamrater kan Kommunal Väst öka relevansen för sina nuvarande och potentiella medlemmar. En svårighet för verksamheten är att engagera fler icke-svenskfödda kommunala arbetare utan att stereotypisera eller föra register, som på många sätt är etiskt problematiskt. Med en ökad mångfald bland medlemmar och förtroendevalda ökar Kommunals förmåga att vara relevant för fler. De förtroendevaldas kännedom om och relation till sina arbetskamrater ses som en del av lösningen. Genom de personliga kontakterna breddas rekryteringen. I Hammarkullen beskrivs behovet av att rekrytera rätt personer, med kunskap om lokalsamhället så att kommunikationen förankras och går ut till medlemmar och deltagare. Det gäller att veta om det är ordföranden eller någon annan i den kontaktade föreningen som är rätt att kommunicera med för att nå ut.³⁸På Lundby bibliotek visas medvetenhet om samma strukturer. Här saknas den resurs som medlemsorganisationen Kommunal Väst har i sina medlemmar och därför söks istället andra sätt för att uppnå relevans i lokalsamhället. Problemet med bristande representation påtalas:

...det är en svårighet för även om vi försöker tänka till alla grupper, så är ju inte vi alla grupper. Så vi pratar ju mycket om hur ska vi kunna få tag på människor eller de som inte kommer hit, som inte vet vad vi har för någonting, de som inte vet vad de skulle kunna önska sig, hur når vi dem så att de också kan få ge förslag på det som är viktigt och intressant för dem, vilket samtal skulle de tycka vore kul att lyssna på.³⁹

Högsbo Bibliotek, Frölunda Kulturhus och Folkets Hus Hammarkullen understryker samtliga värdet av att skapa relevans i verksamheten genom att göra den tillsammans med eller direkt utifrån besökarens intressen. Ett sådant intresse som bland annat Frölunda Kulturhus och Högsbo bibliotek framhåller är intresset för lokala frågor som berör stadsdelen en bor i. Båda

---

³⁷ Dahlqvist, Lena. Studieorganisatör vid Kommunal Väst. Intervju i Gårda, Göteborg. 2017-10-06

³⁸ Torquato Lidén, Lena. Verksamhetsledare, Folkets Hus Hammarkullen. Intervju i Hammarkullen, Göteborg. 2017-10-04.

³⁹ Rundqvist, Agneta & Hallberg, Viveka. Bibliotekarier vid Lundby bibliotek. Intervju på Lundby bibliotek i Kvillebäcken, Göteborg. 2017-10-04.

nämner exempelvis att besök från organisationen *Alla har rätt att bo kvar* har varit mycket populära, troligtvis på grund av Pennygångens kamp mot Stena Fastigheter och för att det byggs mycket nya bostäder i området kring Högsbo och Frölunda. Kulturproducenterna på Frölunda Kulturhus berättar också hur många som kommer till kulturhuset och engagerar sig när stadsdelsnämnden är där:

...stadsdelsnämnden har ju sina möten här ibland, och öppna förmöten om det är någon fråga som är uppe, som handlar om området: varför är det så mörkt där? och hur kan man lösa det här? Så att det finns ett stort intresse... för den egna miljön: hur kan vi förbättra, och vad har blivit sämre? Hur ska vi göra... för att Frölunda ska bli ett bra område att bo i.⁴⁰

På Frölunda Kulturhus har man även arbetat med unga fokusgrupper, mer specifikt med ett projekt som heter Girlsstay vilket riktar in sig på tonårstjejer, samt tillsammans med Kultur i Väst genomfört ett Communitydans-projekt⁴¹ vars deltagare spridit ordet om kulturhusets verksamhet. Högsbo bibliotek talar om värdet av låntagare som ambassadörer:

Vi skickar affischer, vi mejlar till olika aktörer. Sen är det ju jätteviktigt med de låntagare vi har, mycket program sprids via mun mot mun-metoden. Att man pratar med dem som kommer och att de sprider våra program. Det har ju visat sig, ganska ofta tänker man ju så här att vi måste verkligen nå ut, men vi gör ju ungefär samma saker varje gång men om det är någonting som folk är intresserade av så kommer det folk hur mycket folk som helst oavsett om vi har satt upp två hundra affischer eller 16 liksom. Så att det sprider sig ganska bra och jag tror att det sprider sig mycket via våra låntagare.⁴²

På Kulturhuset Blå Stället använder man sig mycket medvetet av relationer som ett sätt att nå ut med sin verksamhet och göra den relevant. En anställd publikvärd finns på kulturhusets öppna ytor för att möta besökare och berättar om verksamheten. Publikvärderna, såväl som övrig personal, har breda språkkunskaper för att kunna kommunicera med så många som möjligt. Kulturhuset har också nära relationer med det lokala civilsamhället. Knutet till verksamheten finns även nätverket Blå Ställets vänner som fungerar som ett bollplank för de som arbetar på kulturhuset. Samarbetet med folkhögskolan i stadsdelen anses viktigt:

Jag tänker att det är svårare att få folk från stadskärnan att ta sig till Blå Stället, medan Folkhögskolan i Angered där är dom studerande ju kanske redan är boende i Angered, och

---

⁴⁰ Andersson, Britta & Nyman, Per. Producenter vid Frölunda Kulturhus. Intervju i Frölunda, Göteborg. 2017-09-21.

⁴¹ Kultur i Västs satsning Community Dans: <http://www.kulturivast.se/dans/communitydans>

⁴² Beijer, Per & Ripa, Britta. Bibliotekarier vid Högsbo bibliotek. Intervju på Högsbo bibliotek, i Högsbo, Göteborg. 2017-09-25.

vad jag har fått för känsla är att de har en nära kontakt: en bra relation, inte så mycket auktoritet. Utan det har känts som att de gånger vi samarbetat med dem så har det kommit ganska många i publik. För att de har det nätverket, eller förtroendet, bland sina deltagare.⁴³

2.1.3 Folkbildning för bemäktigande

Flera av våra informanter reflekterar i intervjuerna kring frågor som i Göteborgs Universitets Vision 2020 beskrivs i termer av livslångt lärande. I intervjuerna framkommer dock en distinktion mellan att utbilda respektive att främja besökarens eget lärande. Kulturhuset Blå stället understryker värdet av att vara “ett rum där man kan få lyfta frågor så man känner att man kan stärka sin egen kunskap”.⁴⁴ Informanterna på Lundby bibliotek menar att verksamheten inte ska lära ut “rätt” bildning, utan att skapa möjligheter för lärande:

...att öppna liksom, så att de verkligen ser de här möjligheterna. Det här med livslångt lärande, det kan ju låta liksom kanske, att det handlar bara om de som studerar. Men så är det ju verkligen inte, för man kan ju ha något intresse som man kan utöva på biblioteket och ta reda på. Man kanske är intresserad av fjärilar eller frimärken eller vad det kan vara, på olika, alltså genom hela livet. [...] Att det här är ett, lärande är ju ett, precis som du. (Informant 2) säger, det är ju inte vi som ska lasta på någon. Men att visa att det finns och den här möjligheten har du.⁴⁵

Livslångt lärande innefattar mer än endast utbildning. Även Högsbo Bibliotek beskriver det grundläggande i tillgången till en plats där alla är välkomna, alla dagar i veckan. Biblioteket ska vara något mer än en bokaffär, det är en plats där det går att själv lära sig om alla ämnen:

(Informant 1) Det handlar ju om tillgången till information. Möjligheten att få svar på sina frågor. Och att vi i det är någon slags nyckel i att hitta rätt där. I och med att vår programverksamhet också ger tillfällen att få svar på sina frågor. Att få träffa kompetenta människor eller få tillgång till, ja litteratur eller information eller uppgifter som kan svara på frågor.

(Informant 2) Man blir inte utelämnad till det man lär sig i skolan, utan när som helst i livet kan man börja läsa om mikrobiologi eller finansvärlden eller någon politisk fråga så det är, vad heter det, det alltid finns den möjligheten.⁴⁶

---

⁴³ Frisk, Annifrid. producent för samhällsprogram, Kulturhuset Blå Stället. Intervju i Angered, Göteborg. 2017-10-03.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Rundqvist, Agneta & Hallberg, Viveka. Bibliotekarier vid Lundby bibliotek. Intervju på Lundby bibliotek i Kvillebäcken, Göteborg. 2017-10-04.

⁴⁶ Beijer, Per & Ripa, Britta. Bibliotekarier vid Högsbo bibliotek. Intervju på Högsbo bibliotek, i Högsbo, Göteborg. 2017-09-25.

Samtliga informanter vi talat med som bedriver verksamhet i stadsdelarna har understrukit bemäktigande av invånare som viktig målsättning för verksamheten. Flera berättar både om sin strävan att stärka invånarens delaktighet i samhället och sina erfarenheter av att ha upplevt detsamma. Informanterna påtalar vikten av att öva sig i att ta del av information, att behärska språket för att förstå sitt sammanhang, sina rättigheter och inte "bli lurad". Så här resonerar vår informant från Kommunal Väst om vilka effekter deras arbete förhoppningsvis ska få:

Jag tänker också att man tar till sig samhällsinformation, oavsett om det är en valrörelse eller om det handlar om kommunpolitiska förslag, och det innebär ju inte att man ska läsa alla förslag men jag kanske faktiskt läser det som berör mig. Det kanske handlar om hur min förskola är organiserad och när jag tänker på organisering kanske jag tänker att vad gäller på den här förskolan? [...] För det är så att om jag som förälder som i någon av våra LO-grupper möter rektorn på skolan för att de inte tycker att mitt barn gör det den ska göra eller för att jag tycker att mitt barn behöver stöd, utifrån dyslexi eller någonting, så sitter ju rektorn på en kunskap och ibland använder en härskarteknik, det där ser jättevanligt ut. Och då tänker jag att om jag har fått dessa människor att läsa och få en förståelse för att läsa så kanske de på ett lättare sätt kan hitta de dokument som de faktiskt behöver för att få tala om sina rättigheter.⁴⁷

I intervjun med Folkets Hus Hammarkullen beskrivs kunskapstörst som en drivkraft för egenbemäktigande. Att söka och bredda sin kunskap blir som en "morot" för invånare "...för att man ser att vissa personer har lyckats med det, då kanske jag kan det också". Vidare beskriver informanten värdet av det språkliga, att tillsammans i lokalsamhället definiera och formulera problem, såväl som dess lösningar:

Folk kan formulera sina problem, men de har ingen aning, de har ingen fantasi när det gäller lösningen. Det är där som är uppdraget, kan man säga, för att man kan tänka mycket mer självständigt mot en lösning om man vet vart man ska vända sig och inte får jättemycket problem dit man går. Det offentliga försöker verkligen bli av med sådana som kan formulera sig. De som inte kan formulera sig behöver de inte ens träffa, så det är de nöjda med. Men de som kommer fram försöker de bara bli av med, typ medborgardialoger, det är det värsta som finns. Då kommer de som kan formulera sig och de som bara är där för att försvara sig, försvara sina beslut, inte för att prata med någon.⁴⁸

---

⁴⁷ Dahlqvist, Lena. Studieorganisatör vid Kommunal Väst. Intervju i Gårda, Göteborg. 2017-10-06.

⁴⁸ Torquato Lidén, Lena. Verksamhetsledare, Folkets Hus Hammarkullen. Intervju i Hammarkullen, Göteborg. 2017-10-04.

Informanten från Blå Stället i Angered uttrycker också att människor i samhället bör besitta förmågan att formulera sina problem och förstå sin position, och betonar i och med det vikten av ett öppet samtal:

Det är väl kanske det som är syftet med samhällsprogrammet, att hjälpa människor sätta ord på sina... dels skapa ett forum där man kan prata om dom här frågor som folk då själva är med och lyfter, igår tyckte jag att [medlem] i Blå ställets vänner formulerade sig så fint när han sa att som att som han såg på Blå ställets vänner att Blå ställets vänner skulle vara den här bron mellan invånare och Blå stället, och det är vår intention att inte bara vara en kulturinstitution som är i mitten och bara producerar det vi tror folket vill, men att han menade att Blå ställets vänner är den bron som kan förmedla att det här är vad folket i Angered vill ska hända. [...] det var ju det här med det öppna samtalet, att folk också får ett utrymme att prata och sätta sina frågor i fokus, och också att man får utrymme att kunna formulera sig och hitta... bli mer politiska, eller hitta sin ideologi och hitta sina hjärtefrågor⁴⁹

I Blå Ställets arbete med bemäktigande är det viktigt att lyfta frågor som engagerar befolkningen, samt att detta sker i ett öppet samtal, där deltagarna själva i dialog med panel eller föreläsare får formulera sina tankar. I och med detta blir invånaren ett politiskt subjekt som kan värna sina intressen.

I intervjuerna framkommer även exempel som illustrerar hur kunskapsutbyte behövs för att fungera bemäktigande för tjänstepersoner och på så sätt uppnå högre relevans i verksamhet. Kunskapsutbyte behövs för att tillsammans med invånare stärka tjänstepersoner i att våga diskutera svåra frågor. Det kan exempelvis vara i utformandet av normbrytande utställningar eller situationer som kräver kompetens i interkulturell kommunikation. Informanten beskriver hur svårt det är att skapa verksamhet utan förankring i den kunskap som finns hos invånare. Vår informant från Folkets Hus Hammarkullen resonerar såhär gällande tjänstepersoners agerande i känsliga situationer i det dagliga arbetet.

De är jätteoroliga, för de hade ju märkt att det finns kulturella grejer som de inte har en aning om. Då reagerar de såhär: "nej men sådär kan man ju inte göra", bara för att de inte kan. De kan inte föreställa sig "vad tänkte vi nu", eller, så blir de såhär "vi gör ingenting!" och så backar de. [...] så blir det ju väldigt dömande och hemskt, i den situationen, istället för att såhär: "jaha, hur kommer det sig att ni inte vill att man ska öppna fönstret?", man kan ju fråga, men det gör de inte. Då kommer de till en utställning om religioner istället och

---

⁴⁹ Frisk, Annifrid. producent för samhällsprogram, Kulturhuset Blå Stället. Intervju i Angered, Göteborg. 2017-10-03.

frågar där. Så det finns ett otroligt stort behov som handlar om kunskap om allt det som är mellan människor i ett mångkulturellt samhälle.⁵⁰

Citatet illustrerar hur bildning byggs genom utbyte av perspektiv. Det går inte bara åt ett håll. Genom kunskapsmöten byggs inte enbart invånarens individuella kunskap, utan även att samhällets generella kunskapsnivå ökar. Tjänstepersoners möte med invånare bygger en kollektiv kunskap där båda parter ökar sin förståelse för den andres perspektiv och erfarenheter.

Göteborgs Universitets kommunikationsenhet och Folkuniversitetet nämner inte bemäktigande aspekter i lika hög grad som övriga informanter. Vid en direkt fråga via e-post efter genomförd intervju anser sig informanten vi träffat på universitetets kommunikationsenhet inte kunna påstå att den verksamhet hon bedriver bidrar till att stärka invånare och deras förmåga till kritiskt tänkande. Här är fokus istället att nå ut med forskning.

2.1.4 Samarbete med Göteborgs Universitet

Hur reflekterar då våra informanter kring möjligt samarbete med Göteborgs Universitet? Majoriteten av informanterna är mycket positiva till samarbete och ser en stor potential. Universitetet anses av flera vara en stor resurs. Så här resonerar vår informant från Kommunal Väst:

...jag tror att man skulle kunna använda universitetet. Utifrån att målet ska vara att någonstans få folk att återerövra demokratin. Att jag ska få mina rättigheter i samhället och inte bli överkörd. För det är ju det jag pratar om egentligen. Att jag ska få de pengar jag har rätt till eller den hjälp jag har rätt till utifrån att mitt barn har speciella behov. Så tänker jag, så ja, jag tänker att det skulle vara bra.⁵¹

Flera av informanterna understryker dock sina begränsade ekonomiska och personalrelaterade resurser som en svårighet för att initiera samarbeten. Här verkar studieförbunden spela en stor roll. På Lundby bibliotek beskriver man hur det tidigare samarbetet med ABF varit en förutsättning för att ha fortlöpande samarbete med universitetet. ABFs personal samordnade arrangemang, delfinansierade föredragshållare och hade möjlighet att kommunicera ut arrangemang bredare. Även Folkets Hus Hammarkullen och Kommunal Väst nämner ABF som värdefull samarbetspart. Samma självklarhet framkommer inte gällande universitetet som

---

⁵⁰ Torquato Lidén, Lena. Verksamhetsledare, Folkets Hus Hammarkullen. Intervju i Hammarkullen, Göteborg. 2017-10-04.

⁵¹ Dahlqvist, Lena. Studieorganisatör vid Kommunal Väst. Intervju i Gårda, Göteborg. 2017-10-06.

samarbetspartner. Flera av informanterna talar däremot om skyldigheten att som skattefinansierad verksamhet finnas till för invånare och tillgängliggöra forskning: "Det tycker man ju att om skattebetalarnas pengar ska gå till universitetet så kan dom väl bekosta det"⁵². Det verkar gälla såväl den egna verksamheten, exempelvis Folkuniversitetets finansiering från statsbidrag⁵³, som synen på universitetets uppdrag. Så här uttrycker sig exempelvis vår informant från Folkuniversitetet i frågan:

Jag tycker personligen att samverkan, tredje uppgiften, borde prioriteras högre. Det är som en slags skatteåterbäring och en demokratifråga i grund och botten.⁵⁴

På Kulturhuset Blå Stället resonerar man också kring sin roll i att tillgängliggöra forskning och allmännyttiga frågor för sina besökare, där universitetet hade kunnat bidra:

"Det finns en viktig aspekt av mitt uppdrag på Blå Stället att också tillgängliggöra forskning, det här folkbildande sättet att se på det då, att forskning är ju väldigt ofta någonting som görs på den egna kammaren, och inom akademin [...] Eller man kanske inte kommer ut med det man skriver, det man har fått fram, som kan vara jätteintressant och jätterelevant för många här. Så det tänker jag är mitt uppdrag, att försöka, och då skulle ju ett samarbete med universitetet då möjliggöra, att om det är så att universitetet har öppna föreläsningar eller öppna panelsamtal, om man skulle kunna skapa det tillsammans med oss här. Och det är väl det som jag tror också ett bra samarbete skulle... Vad som skulle vara nödvändigt i det är också att universitetet får inblick och tar sig tiden också att förstå och lära känna människor här kanske, för att också inte bara komma med utifrån, och inte bara det här auktoritära och ställa sig på en scen en meter upp och titta ner på sin publik, utan också skapa det där utbytet, för det finns väldigt väldigt mycket kompetens och kunskap och erfarenheter i Angered som jag inte tror att alla inom akademin till fullo förstår."⁵⁵

En utmaning som flera av informanterna nämner är den enskilde forskarens individuella ansvar att genomföra den så kallade tredje uppgiften. Det anses svårt att arbeta upp mer hållbara och långsiktiga samarbeten med universitetet.

...nyligen hörde jag av mig till [institutionen för] litteratur och fick jättetrevligt och glatt svar där en av dom som svarade då tyckte att det vore så så bra, att vi behöver verkligen komma utanför, men sen upplever jag att det kanske inte finns det utrymme, för att de flesta

---

⁵² Beijer, Per & Ripa, Britta. Bibliotekarier vid Högsbo bibliotek. Intervju på Högsbo bibliotek, i Högsbo, Göteborg. 2017-09-25.

⁵³ Åhs, Andreas. Kommunikatör Folkuniversitetet. Intervju i Göteborg. 2017-09-22.

⁵⁴ Åhs, Andreas. Kommunikatör Folkuniversitetet. Intervju i Göteborg. 2017-09-22.

⁵⁵ Frisk, Annifrid. producent för samhällsprogram, Kulturhuset Blå Stället. Intervju i Angered, Göteborg. 2017-10-03.

är sönderstressade och kanske inte har det inom ramen för sitt uppdrag att dom ska bredda, och då kan man inte heller prioritera det heller när man har för mycket att göra, att det ligger väldigt mycket på dom enskilda personerna då.[...] så glöm inte oss, om akademien kanske ibland vill komma utanför stads kärnan, och då brukar vi försöka säga att man kan höra av sig till oss! Men det finns inga sådana liksom långsiktiga samarbeten. Tillfälliga däremot, ibland.⁵⁶

Folkuniversitetet skiljer ut sig bland studiens informanter. Här finns flera långsiktiga samarbeten med Göteborgs Universitet. Folkuniversitetet bedriver samarbeten kring forskningskommunikation med flera av fakulteternas kommunikatörer och enskilda institutioner: Samhällsvetenskapliga fakulteten, Utbildningsvetenskapliga fakulteten och Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion. Men i likhet med övriga informanter beskriver även Folkuniversitetet att genomförande av forskningsföreläsningar ofta beror på den enskilde forskarens engagemang. Universitetets kommunikationsenhet brottas med liknande problem:

...det var lite samma det här att det är inte alla som anser att det är något som de ska göra. De tycker inte att det är det viktigaste, och en forskares vardag kan ofta vara stressig. Så att det är nog lite olika. Sedan är det ju så att en del prioriterar annat. Jag tycker ju att det är jättesynd. Och en del är jätteaktiva. Jag hoppas att liksom kunna jobba lite mer på att få de som är aktiva att kanske kunna inspirera de som inte är så aktiva. [...] Alltså jag kan inte säga att jag ser att vi bara har naturvetenskap eller så som deltar, utan det är en ganska stor bredd ändå. Men det är klart, en del delar som inte är så aktiva, då missar man ju deras ämnen så att säga. Sedan ibland är det svårt att få med forskarna, helt klart. Jag skulle önska ibland att vi hade det mer som... Jag tror att Chalmers har någonting att i deras forskarutbildning att man måste delta i något populärvetenskapligt evenemang för att liksom bli klar och sådär. Jag tror det. Jag är inte helt säker. Det hade ju underlättat om vi hade haft något liknande.⁵⁷

Hos Kommunal Väst, den enda medlemsorganisationen vi intervjuat, ser man stora möjligheter med att samarbeta med Göteborgs Universitet. Här understryks universitetets stora styrka: forskning. Går det att i samarbete med universitetet mäta resultatet av förbundets läsfrämjande insatser?

---

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Hultén, Jenny. Kommunikatör på Göteborgs Universitets kommunikationsenhet. Intervju på kommunikationsenheten i Linnéstaden, Göteborg. 2017-10-06.

Sedan tänker ju inte jag att det ger ett resultat på ett halvår men kan man se att det faktiskt ger resultat att återerövra demokratin eller? [...] Hur får vi utbildning till dem som bor i Bergsjön? Hur får vi dem att få del av kulturen? Får del av folkteatern eller operan eller vad det är? Hur får vi dem att gå en studiecirkel? Hur får vi dem att gå en medlemsutbildning? Hur får vi dem att läsa? Och dem lät ju lite hemskt i det här fallet, men alltså när man faktiskt lever under knappa förhållanden, ibland så kommer man inte ut på arbetsmarknaden, vi vet att det är en skyhögt arbetslöshet om man jämför med exempelvis Askim eller Hovås eller någon utav de här rika stadsdelarna. Hur gör man där? Alltså, där kan man också fundera egentligen på hur kan Göteborgs Universitet komma på hur man når?⁵⁸

2.1.5 Diskussion

Hos våra informanter tycks två aspekter i den utåtriktade verksamheten särskilt viktiga: dels skyldigheten att redovisa att det för skattebetalarnas pengar produceras god verksamhet, dels att inkludera invånare i att bidra till verksamheten. I dessa aspekter ser vi en distinktion mellan forsknings- och samhällskommunikation respektive verksamhet som bidrar till bemäktigande av invånare. Distinktionen framkommer bland annat i mailkorrespondens med Göteborgs Universitets kommunikationsenhet, som arbetar tydligt med forskningskommunikation men inte explicit med bemäktigande.⁵⁹ Samtidigt finns en tydlig koppling mellan de två aspekterna. När Lundby bibliotek beskriver biblioteket som en plats för samhällsinformation understryker de även relevansen i att invånare får möjlighet att reagera på informationen. Att tillgängliggöra samhällsinformation handlar om att besökaren “ska känna sig mer inkluderad i samhället och kunna göra sin röst hörd“. Det gör det enklare att sedermera reagera på skeenden i det omgivande samhället.⁶⁰

Idag är medborgaren van att främst agera som konsument och det finns en mängd platser i samhället där invånaren förväntas agera utifrån köpintresse. Även i folkrörelser och föreningsliv har ett företags- och varumärkestänkande fått fotfäste. Idéer behandlas som varumärken och medborgare som kunder.⁶¹ Det icke-kommersiella rummet spelar för våra informanter en viktig roll. Precis som flera av våra informanter understryker är det icke-kommersiella rummet en plats som inte ställer krav på besökaren på samma sätt som det kommersiella. Verksamheten utgör på så sätt inte en “kunskapsproducent” som säljer en tjänst

---

⁵⁸ Dahlqvist, Lena. Studieorganisatör vid Kommunal Väst. Intervju i Gårda, Göteborg. 2017-10-06.

⁵⁹ Hultén, Jenny. Kommunikatör på Göteborgs Universitets kommunikationsenhet. *Transkribering och kompletterande frågor*. Mailkorrespondens 2017-10-13.

⁶⁰ Rundqvist, Agneta & Hallberg, Viveka. Bibliotekarier vid Lundby bibliotek. Intervju på Lundby bibliotek i Kvillebäcken, Göteborg. 2017-10-04.

⁶¹ Bjurström, Erling & Harding, Tobias (red.), *Bildning och demokrati: nya vägar i det svenska folkbildningslandskapet*, Carlsson, Stockholm, 2013

till "kunskapskonsumenter", utan en plats för jämlikt utbyte. Besökarens ekonomiska situation utgör därmed inte ett alltför stort hinder för deltagande.

Lokal förankring är en viktig aspekt för att uppnå relevans hos besökare. Genom personliga möten som uppstår i verksamheterna och samarbete med civilsamhälle ökar informanternas kunskap om besökarna, och därmed även förmågan att genomföra relevant verksamhet. Kompetens gällande att föra jämlika samtal anses viktigt. Kulturhuset Blå Stället sätter jämlikt kunskapsutbyte i kontrast till "det här auktoritära att ställa sig på en scen en meter upp och titta ner på sin publik". Informanten från Blå Stället misstänker att det inom universitetet råder brist på förståelse för det finns "våldigt, väldigt mycket kompetens och kunskap och erfarenheter i Angered som jag inte tror att alla inom akademien till fullo förstår".⁶² Samtidigt beskriver informanten från kommunikationsenheten svårigheterna med att komma ut med satsningar "bredare" då det kräver mycket arbete och kunskap:

...så förlade vi de här föreläsningarna på ålderdomshem och Dalheimers hus och något aktivitetshus och såhär, lite andra ställen. Alltså mer att vi kommer till dem så att säga, än att vi skulle bjuda in dem till våra ibland skrämmande byggnader och sådär. Och det blev ju lite av en flopp på vissa ställen. Jag tror att vi kanske hade behövt ha bättre kommunikation med de ansvariga på plats.⁶³

Hos både universitetet och hos informanter från offentlig sektor såväl som civilsamhälle framkommer behov av långsiktiga perspektiv i samarbeten kring bildningsfrågor. Flera av våra informanter arbetar med långsiktiga perspektiv och har upplevt många fördelar med detta. Författarsamtalen på Högsbo bibliotek, där en författare bjuds in för att tala om en av sina böcker, brukar exempelvis föranledas av bokcirkel på samma bok. När författaren Ola Nilsson hade besökt dem hade detta varit speciellt lyckat:

(Informant 2) Då hade vi läst hans bok i bokcirkel innan och då, det kom kanske 15 personer under författarsamtalet. Det är inte jättemycket, så då gjorde vi så att vi satte oss runt ett stort bord istället och så berättade han om sin bok men sen var det så många som hade läst den sen också som hade jättemycket frågor så det blev ett sånt väldigt givande

---

⁶² Frisk, Annifrid. producent för samhällsprogram, Kulturhuset Blå Stället. Intervju i Angered, Göteborg. 2017-10-03.

⁶³ Hultén, Jenny. Kommunikatör på Göteborgs Universitets kommunikationsenhet. Intervju på kommunikationsenheten i Linnéstaden, Göteborg. 2017-10-06.

samtal och jag tror både dom som var där och författaren var väldigt nöjda med detta att få sitta och prata om sin bok mer med folk som hade läst den...⁶⁴

Deras verksamhet genomsyras överhuvudtaget av tankar om ett livslångt lärande:

(Informant 1) Det handlar ju om tillgången till information. Möjligheten att få svar på sina frågor. Och att vi i det är någon slags nyckel i att hitta rätt där. I och med att vår programverksamhet också ger tillfällen att få svar på sina frågor. Att få träffa kompetenta människor eller få tillgång till, ja litteratur eller information eller uppgifter som kan svara på frågor.

(Informant 2) Man blir inte utelämnad till det man lär sig i skolan, utan när som helst i livet kan man börja läsa om mikrobiologi eller finansvärlden eller någon politisk fråga så det är, vad heter det, det alltid finns den möjligheten.⁶⁵

Läsande-projektet som Kommunal Väst ska lansera 2018 resonerar också utifrån ett långsiktigt perspektiv. Som vi berört ovan är förhoppningen att om deras medlemmar börjar läsa fler skönlitterära böcker ska det också bli enklare och mer lättillgängligt att läsa och ta till sig text som rör deras rättigheter och skyldigheter på arbetsplatsen:

...läsandet handlar om demokrati, att ta till mig text och ju mer jag läser desto duktigare blir jag på att ta till mig text. Jag tänker tunga dokument och så vidare och då tror vi, eller jag tror framförallt men det tror även ABF på, att om vi läser vanliga böcker, alltså böcker som jag vill läsa oavsett vad det är för typ av bok så ökar vi läsandet [...]. De tänker fatta det här beslutet, orkar jag läsa ett 10-sidigt dokument eller skiter jag i det för det blir övermäktigt? Lite det handlar det om att ta till sig det som händer. Plus att det är en samhällsfunktion också. Ju mindre jag läser skönlitterärt, för det är ju det vi är ute efter, desto svårare blir det också att ta till mig andra dokument. Sen är det ju inte jättekul att läsa 40-sidiga dokument men det är nödvändigt emellanåt och vi kommunicerar bara mer och mer i dokument, oavsett om vi får dem digitalt eller...analogt kanske vi ska kalla det? I pappersform. Så det handlar egentligen om att ta till mig information för att kunna påverka och kunna förstå vad det är som händer.⁶⁶

Dessa initiativ kan jämföras med kortsiktiga evenemang, vilka vi definierar som evenemang som sträcker sig över 1 eller 2 tillfällen exempelvis ett föredrag, en föreläsning eller ett samtal. Detta inte för att på något sätt otillbörligen kritisera arbetet med föreläsningar eller

---

⁶⁴ Beijer, Per & Ripa, Britta. Bibliotekarier vid Högsbo bibliotek. Intervju på Högsbo bibliotek, i Högsbo, Göteborg. 2017-09-25.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Dahlqvist, Lena. Studieorganisatör vid Kommunal Väst. Intervju i Gårda, Göteborg. 2017-10-06.

panelsamtal, tvärtom kan det vara bra sätt att nå ut med forskning eller viktiga aktuella ämnen till invånare. Vi ser dock att Göteborgs Universitet, bland annat i samverkan med Folkuniversitetet eller med vetenskapsfestivalen, främst ägnar sig åt folkbildning med ett kortsiktigt perspektiv. Här finns det alltså goda möjligheter att expandera och utveckla vad det innebär att arbeta med folkbildning.

Genom de intervjuer vi genomfört har vi skapat oss en bild av hur omfattande flera av informanternas kunskap om och kontakt med invånare är. Vi menar dock inte att Göteborgs Universitet ska bedriva likadan verksamhet. Något sådant skulle riskera att istället konkurrera med de redan inarbetade verksamheterna i stadsdelarna. Det skulle troligtvis vara mer effektivt att samarbeta med dessa aktörer. Vi ser stor potential i möjligheten för universitetet att tillsammans med våra informanter, och liknande aktörer, utforma verksamhet som kan uppnå hög relevans för Göteborgs invånare. Samarbeten med våra informanter kan understryka universitetets samhällsrelevans genom att stärka invånarens samhällsinflytande och egenmakt. Vi ser det som illustrativt att Lundby bibliotek inte har några svårigheter i att se självklarheten i samarbete med Swedbank (en kommersiell aktör), men däremot har svårt att föreställa sig varför ett samarbete med Göteborgs Universitet skulle vara till nytta för deras låntagare. Universitetets kunskapsbas som källa till invånarens bemäktigande tas inte för given av våra informanter. Även om informanten från kommunikationsenheten understryker att det finns andra delar av universitetet som arbetar mer med långsiktiga samarbeten, så nämner inte våra övriga informanter någon kännedom om sådana pågående samarbeten. Här ser vi att Göteborgs Universitet har ett argumentations- och kommunikationsarbete att göra: målen från Vision 2020 om att “lyfta fram universitetets roll för kunskapsbildningen i samhället och det livslånga lärandet”⁶⁷ verkar inte ha nått fram till de verksamheter i Göteborg som arbetar med just dessa frågor.

Med breddad rekrytering och vidgat deltagande i åtanke blir lokal anknytning och närvaro högst relevant. Informanten från Folkets Hus Hammarkullens berättade, som tidigare nämnt, om hur det fanns ett stort intresse från elever på Folkhögskolan i Angered för socionomutbildningen på Göteborgs Universitet, och härledde detta till samarbetet som skedde genom Centrum för Urbana Studier. Detta påvisar vilka effekter närvaro och lokal anknytning får, även på det småskaliga plan samarbetet fortgår via Lärandets Torg. En

---

⁶⁷ Göteborgs Universitet. *Vision2020, Uppdaterad Version 2016*, Göteborgs Universitet, Göteborg, 2016. s. 24

tydligare anknytning till aktörer som Hammarkullens Folkets Hus och Folkhögskolan i Angered ger entydigt positiva resultat från en BR-synpunkt.

Vidare med intervjun med en representant från Hammarkullens Folkets Hus i åtanke, finns det ytterligare upplägg för samverkan, som nödvändigtvis inte behöver innefatta något så stort som centrumbildning och fast lokalisering. Informanten ägnade sig för närvarande åt att kartlägga de aktiviteter som sker inom det lokala föreningslivet i Folkets Hus Hammarkullen, för att kunna nå ut med arrangemang och initiativ som är av allmänt intresse vilka för närvarande endast marknadsförs internt. Av huvudsakligt intresse här för Göteborgs Universitet är de samtal vissa föreningar arrangerar med akademiker och författare från olika delar av världen som medlemmarna har en anknytning till, med ämnen som berör sådant som intresserar dem och är relevanta i en lokal kontext.

Del 3 – Avslutande reflektioner

Idag har Göteborgs Universitet ingen tydlig målstyrning av den tredje uppgiften. Målstyrning kan tydligare signalera universitetets ställningstagande för folkbildningens samhällliga värde och skapa strukturella förutsättningar för att utforma en långsiktig strategi för arbetet. Samtidigt skapar en icke-målstyrd verksamhet en frihet för universitetets anställda att själva prioritera och lyfta de aspekter av den tredje uppgiften. Detta kan både möjliggöra större fokus på bildningsarbete, men riskerar även att medföra att delar av universitetet väljer att helt prioritera bort bildningsarbete. Ytterligare en risk är att olika fakulteter tolkar uppgiften olika, vilket kan leda till att olika samhällssektorer får olika tillgång till och insikt i forskning. Tidigare har vi påtalat en samhälllig tendens där invånaren endast ses som konsument av kunskap. Vi vill motverka en liknande utveckling inom universitet och folkbildningsverksamhet.

Med den här rapporten i ryggen, dels våra informanternas samlade erfarenheter och dels de slutsatser vi själva har kunnat dra av vårt arbete, vill vi se följande från Göteborgs Universitet:

- Ett ökat engagemang för och mer resurser till långsiktiga satsningar på folkbildning.
- Att universitetets folkbildningsarbete ska lägga fokus på stadsdelarna och på lokala frågor i Göteborg.
- Ett explicit ställningstagande från Göteborgs Universitets sida för folkbildningens samhällsnytta, med ett fokus på folkbildning som medel för bemäktigande och därmed bidra till ett fördjupande av demokratin.
- Att Göteborgs Universitet reflekterar över hur universitetet kan nå ut till stadens invånare och hur det kan samverka med andra aktörer i staden. För detta ändamål har vi samlat förslag, i samråd med våra informanter.

3.1 Vidare möjligheter

I detta avslutande kapitel vill vi presentera olika förslag på eventuella samarbeten mellan Göteborgs Universitet och våra informanter som diskuterades under våra intervjuer. Något som vi anser vara både spännande och inspirerande är att olika verksamheter ofta kom med olika förslag på hur dessa samarbeten hade kunnat se ut, enligt deras önskemål. Det finns med andra ord goda möjligheter för Göteborgs Universitet att välja och vraka bland

insatser som skulle komma lokala verksamheter, universitetet och invånare till gagn. Kommunal Väst talar till exempel om att de gärna skulle få hjälp av universitetet när det kommer till kvalitativa undersökningar av vad deras utbildningar har för effekt på sina medlemmar och mer långtgående konsekvenser av deras arbete. Vår informant från Kommunal Väst talar bland annat om hur deras nuvarande undersökningar, bestående av enkäter, lämnar mycket övrigt att önska och att de skulle vilja ha andra verktyg:

Alla skriver 5 och det säger egentligen ingenting, det säger att man är lite trött på kursen så man skriver att allting var bra och hej och hå nu får jag gå hem! Det är faktiskt så! Merparten av dem när de skriver en kursutvärdering de skriver fyror och femmor, det är någon enstaka som skriver nej, det här var inte vad jag ville ha och det säger ju ingenting. Då tänker jag ibland skulle vi behöva det, hur mäter vi och för över det till någonting som vi kan tolka? Hur mäter vi att den kunskap som vi har gett på en kurs faktiskt leder till någonting. [...] Om vi ska göra uträkningar i det här läs-projektet, kan man mäta att det ger någonting? Utan att jag pratar med dem menar jag. Sådana saker borde vi egentligen kunna använda universitetet till för man har faktiskt en unik kunskap och är väldigt duktig på att utvärdera och mäta saker, för att bevisa saker, för att söka pengar och så vidare i slutändan⁶⁸

Högsbo bibliotek uttrycker ett starkt intresse av att universitetet skulle involveras i deras verksamhet på olika sätt, däribland genom samtal, föredrag och föreläsningar:

(Informant 1) ”Ja, det hade varit en dröm. Det pratade vi om förra veckan. Det skulle ju vara fantastiskt om man hade ett väldigt väl fungerande samarbete med Göteborgs Universitet, så man fick veta vad forskas det på nu? Hur...ja, och att vi var en kanal. Jag tror att det finns stort intresse för det och det skulle också vara en gyllene möjlighet för våra låntagare. Vi har så mycket intresserade, smarta människor som läser och är intresserade av att få ta del av vad som faktiskt försiggår på universiteten.

(Informant 2) Men det tror jag hade varit, det hade varit vår vision, på alla bibliotek i stan, att universitetet, att det skulle komma ut folk och hålla föredrag och samtal och panelsamtal på folkbiblioteken för att nå ut med sin verksamhet. Att det fanns någon som samordnade det så man kunde ha ett besök på varje bibliotek runt om i stan.⁶⁹

En annan möjlighet för universitetet att arbeta med ett långsiktigt perspektiv på lärande och bildning är att arrangera och leda studie- och bokcirkel på biblioteken. Högsbo bibliotek, som redan i sitt ordinarie program ägnar mycket tid åt sådana cirkel (ofta i samband med de författarsamtal som finns inbokade), uttrycker även här ett intresse av samverkan med

---

⁶⁸ Dahlqvist, Lena. Studieorganisatör vid Kommunal Väst. Intervju i Gårda, Göteborg. 2017-10-06.

⁶⁹ Beijer, Per & Ripa, Britta. Bibliotekarier vid Högsbo bibliotek. Intervju på Högsbo bibliotek, i Högsbo, Göteborg. 2017-09-25.

universitetet i detta sammanhang. På frågan om de skulle vilja att lärare eller doktorander kommer till dem och leder studie- och bokcirklar får vi ett tydligt ja.

Samtal, föredrag och föreläsningar från Göteborgs Universitet hade också våra informanter från Frölunda kulturhus gärna sett mer av i sitt program, och gärna gällande frågeställningar som aktuella i samhället i stort eller lokalt:

(Informant 1) Jo men alltså, så gott som alla större, viktiga frågor i världen och samhället idag skulle vi hemskt gärna samarbeta med universitet och högskola kring.

(Informant 2) Alltså helt klart. Där finns ju ingen begränsning, och det gör det ju inte hos oss heller.

(Informant 1) Vi har stället, och vi har kanske teknik, i bästa fall har vi kanske publik och dom har kunskapen.

(Informant 2) Och vi vet väl ungefär... vi brukar väl vara någorlunda i tid också.

(Informant 1) Ja, försöker vara det.

(Informant 2) Aktuellt! Vad det är för frågor som gäller. Men vi har inte alltid expertisen, pålästa brukar vi kunna vara till en viss gräns, men sen, när man vill spetsa till det, då skulle vi behöva ett samarbete.⁷⁰

Eftersom Frölunda kulturhus också ofta arbetar med teman under höstterminerna (tidigare teman har berört exempelvis mänskliga rättigheter) började vi under vår intervju även diskutera huruvida exempelvis studenter från humaniorautbildningar under sin praktik skulle kunna arbeta projektbaserat i samverkan med Frölunda kulturhus på ett sådant tema: (Informant 1) ”Det skulle vara extremt intressant att se hur det kunde se ut, och vilka effekter det skulle få på genomslagskraften på det som vi gör, i så fall, tillsammans. [Det] skulle vara väldigt spännande.”⁷¹

Som nämnt i diskussionsdelen pågår ett omfattande folkbildningsarbete i detta nu på föreningsnivå i anknytning till Folkets Hus Hammarkullen, där samtal med utländska akademiker bjuds in för att diskutera frågor av lokal karaktär. Informanten framställer potentialen i att GU skulle delta i sådana arrangemang, där universitetet både har att vinna i att samverka med lokalsamhällen såväl som delta i ett internationellt kunskapsutbyte, men med högst lokal prägel. I en sådan samverkan skulle Folkets Hus Hammarkullen fungera som sammankopplande nod i mellan föreningslivet de kartlägger och universitetet.

---

⁷⁰ Andersson, Britta & Nyman, Per. Producenter vid Frölunda Kulturhus. Intervju i Frölunda, Göteborg. 2017-09-21.

⁷¹ Ibid.

Blå Stället beskriver vidare hur främjande av invånarens eget lärande skulle kunna ske i samarbete med Göteborgs Universitet. De vill behålla den starka lokala kopplingen de lyckats bygga upp:

...så att ett optimalt samarbete skulle vara att man tillsammans på lika grunder kan jobba fram ett koncept, tillsammans med människor här, på något sätt, att det inte bara blir att universitetet kommer och lägger en föreläsning här, utifrån från sin kunskap, utan att det också blir ett utbyte då. Men exakt hur det är svårt att säga, men jag tror att det är viktigt. Jag tänker också att mycket forskning borde ju göras här, det är ju lätt att skriva om segregationen från ett fönster på universitet i centrum, utan att behöva sätta sin fot i Angered.⁷²

Sammantaget finns det alltså stora möjligheter för universitetet att tillgängliggöra forskning genom redan upparbetade strukturer. Hos verksamheterna finns kunskap och erfarenheter om att arrangera verksamhet för och tillsammans med invånare. Frågan som följer på detta är: på vilket sätt kan Göteborgs Universitet förvalta och använda dessa resurser för att bidra till ett mer socialt hållbart och demokratiskt samhälle?

---

⁷² Frisk, Annifrid. producent för samhällsprogram, Kulturhuset Blå Stället. Intervju i Angered, Göteborg. 2017-10-03.

Källförteckning

Skriftliga Källor

Bjurström, Erling & Harding, Tobias (red.), *Bildning och demokrati: nya vägar i det svenska folkbildningslandskapet*, Carlsson, Stockholm, 2013

Brändström, Dan, Kronman, Gunvor & Karlsson, David. *Kunskapens boning - En utvärdering av verksamheten vid Jonsareds herrgård 2004-2014*. 2014

Chalmers tekniska högskola & Göteborgs Universitet. *Vad är centrum för urbana studier Hammarkullen?*

Tillgänglig online: http://gu.se/digitalAssets/1322/1322581_vad-ar-urbana-studier.pdf

Ekström-Frisk, Eleonor. *Högsbo bibliotek skär ner på prisade program*. Göteborgs Posten Publicerad 2017-03-30.

Tillgänglig online:

<http://www.gp.se/nöje/högsbo-bibliotek-skär-ner-på-prisade-program-1.4215230> (hämtad 2017-10-19)

Franck, Anders. *Jonsareds Herrgård 2016*. Göteborgs Universitet, Göteborg, 2016.

Grundtviginstitutet. *Mötesplats för bildning - Grundtviginstitutets verksamhetsberättelse 2008–2010*. Göteborgs Universitet, Göteborg.

Göteborgs Universitet. *Vision2020, Uppdaterad Version 2016*, Göteborgs Universitet, Göteborg, 2016.

Göteborgs Universitet. *Policy för nyttiggörande av Göteborgs universitets immateriella rättigheter (Dnr A 11 4432/07)*.

Tillgänglig online:

http://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1409/1409032_Policypatent20080306.pdf (hämtad 2017-10-19)

Humanistiska fakulteten. *Handlingsplan 2017 – 2019 och verksamhetsplan 2017*

Humanistiska fakulteten, Göteborgs Universitet. Göteborg.

Tillgänglig online:

http://hum.gu.se/digitalAssets/1594/1594754_hpvp-2017-2019-hfs-2016-10-20.pdf (hämtad 2017-10-19)

Lag 1992:1434. *Högskolelag*.

Tillgänglig online: <https://lagen.nu/1992:1434> (hämtad 2017-10-19)

Mark, Eva. *Livslångt lärande ur bildningsperspektiv som strategi för högskolan*.

Grundtviginstitutet vid Göteborgs Universitet rapport nr 7. Göteborgs Universitet.

Tillgänglig online: http://ipkl.gu.se/digitalAssets/1277/1277093_rapport7.pdf

Universitetsledningen. *Handlingsplan 2017 – 2019 och verksamhetsplan 2017* (Dnr V 2016/526) Göteborgs Universitet, Göteborg.

Tillgänglig online:

https://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1585/1585254_universitetsledningens-hp-vp-2017-2019.pdf (hämtad 2017-10-19)

Ord & Bild. *Om Ord&Bild*. <http://www.tidskriftenordobild.se/om-ord-bild/> (hämtad 2017-10-20)

Vetenskapsfestivalen. *Om vetenskapsfestivalen*. <http://vetenskapsfestivalen.se/om-festivalen/> (hämtad 2017-10-17)

Vetenskapsfestivalen: *För alla*. <http://vetenskapsfestivalen.se/for-alla/> (hämtad 2017-10-17)

Vetenskapsfestivalen. *Programmet*.

http://vetenskapsfestivalen.se/wp-content/uploads/2017/09/Vetenskapsfestivalen_low.pdf (hämtad 2017-10-17)

Muntliga källor

Andersson, Britta & Nyman, Per. Producenter vid Frölunda Kulturhus. Intervju i Frölunda, Göteborg. 2017-09-21.

Beijer, Per & Ripa, Britta. Bibliotekarier vid Högsbo bibliotek. Intervju på Högsbo bibliotek, i Högsbo, Göteborg. 2017-09-25.

Dahlqvist, Lena. Studieorganisatör vid Kommunal Väst. Intervju i Gårda, Göteborg. 2017-10-06.

Frisk, Annifrid. Producent för samhällsprogram, Kulturhuset Blå Stället. Intervju i Angered, Göteborg. 2017-10-03.

Hultén, Jenny. Kommunikatör på Göteborgs Universitets kommunikationsenhet. Intervju på kommunikationsenheten i Linnéstaden, Göteborg. 2017-10-06.

Hultén, Jenny. Kommunikatör på Göteborgs Universitets kommunikationsenhet. Mailkorrepondens: *Transkribering och kompletterande frågor*. 2017-10-13.

Rundqvist, Agneta & Hallberg, Viveka. Bibliotekarier vid Lundby bibliotek. Intervju på Lundby bibliotek i Kvillebäcken, Göteborg. 2017-10-04.

Torquato Lidén, Lena. Verksamhetsledare, Folkets Hus Hammarkullen. Intervju i Hammarkullen, Göteborg. 2017-10-04.

Åhs, Andreas. Kommunikatör Folkuniversitetet. Intervju i Göteborg. 2017-09-22.

Åhs, Andreas. Kommunikatör Folkuniversitetet. Mailkorrepondens 2017-10-20.